

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 331

Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego

Redaktorzy naukowci

Elżbieta Sobczak, Beata Bał-Domańska,
Marek Obrębalski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Projekt współfinansowany z budżetu województwa dolnośląskiego

**DOLNY
ŚLĄSK**

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-456-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp.....	9
Beata Bal-Domańska, Michał Bernard Pietrzak: Modelowanie wzrostu gospodarczego na podstawie rozszerzonego modelu Solowa-Swana z uwzględnieniem aspektu przestrzennego.....	11
Grażyna Bojęć: Nowy wskaźnik zadłużenia a koszty obsługi długu w jednostkach samorządu terytorialnego na przykładzie powiatu jeleniogórskiego.....	19
Dariusz Głuszczyk: Kredyty bankowe jako źródło finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw – analiza w przekroju regionów Polski.....	30
Dariusz Głuszczyk: Kredyt technologiczny jako instrument wsparcia innowacji małych i średnich przedsiębiorstw – analiza w przekroju regionów Polski.....	41
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Zmiany czynników lokalizacji podmiotów turystycznych	53
Marek Kiczek: Zmiany udziału dochodów własnych w dochodach ogółem gmin województwa podkarpackiego w latach 2006, 2012.....	64
Renata Lisowska: Wsparcie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przez samorząd terytorialny w obszarach zmarginalizowanych.....	75
Olga Ławińska: Ocena efektywności inwestycji współfinansowanych funduszami Unii Europejskiej na przykładzie budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w gminie Kłomnice w latach 2009-2012.....	85
Marek Obrębalski, Marek Walesiak: Terytorialny wymiar polityki rozwoju regionalnego województwa dolnośląskiego w latach 2014-2020	96
Katarzyna Przybyła: Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w miastach wojewódzkich Polski.....	106
Adam Przybyłowski: Gospodarka regionalna w aspekcie pomiaru zrównoważonego transportu.....	116
Małgorzata Sej-Kolasa, Mirosława Sztemberg-Lewandowska: Wykorzystanie analizy wielogrupowej do porównania rynku pracy w regionach.....	125
Małgorzata Sej-Kolasa, Mirosława Sztemberg-Lewandowska: Sposoby wyznaczania środków regionów na potrzeby analiz przestrzennych.....	134
Alicja Sekuła, Beata A. Basińska: Dlaczego subwencje nie są rozwojowe? Próba identyfikacji przyczyn braku wpływu subwencji na wydatki inwestycyjne	146
Elżbieta Sobczak: Harmonijność inteligentnego rozwoju województw Polski	158
Roman Sobczak: Zróżnicowanie zasobów ludzkich w nauce i technice w krajach Unii Europejskiej.....	169

Wioleta Sobczak, Lilianna Jabłońska, Lidia Gunerka: Zmiany strukturalne w powierzchni gruntów użytkowanych ogrodniczo w województwie mazowieckim w świetle spisów rolnych.....	180
Danuta Strahl, Andrzej Sokółowski: Propozycja podejścia metodologicznego do oceny zależności między inteligentnym rozwojem a wrażliwością na kryzys ekonomiczny w wymiarze regionalnym	190
Agnieszka Stacherzak, Maria Heldak, Jan Kazak: Obciążenia finansowe gmin kosztami realizacji dróg	201
Artur Stec: Związek między funkcją turystyczną a wydatkami na turystykę w miastach na prawach powiatu w województwie podkarpackim w latach 2008-2012.....	213
Aldona Standar: Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na obszarach wiejskich województwa wielkopolskiego po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej.....	224
Justyna Weltrowska, Wojciech Kisiało: Obszary koncentracji ubóstwa w strukturze przestrzennej miasta (na przykładzie Poznania).....	235
Wioletta Wierzbicka: Potencjał innowacyjny polskich regionów – analiza taksonomiczna.....	246
Justyna Wilk: Dane symboliczne w analizie regionalnego zróżnicowania sytuacji gospodarczej	257
Dariusz Zawada: Identyfikacja i ocena walorów użytkowych miast – studium przypadku dla Jeleniej Góry i Legnicy.....	270
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Zastosowanie analizy wielowymiarowej do oceny rozwoju lokalnych rynków nieruchomości mieszkaniowych na przykładzie miast wojewódzkich.....	282

Summaries

Beata Bal-Domańska, Michał Bernard Pietrzak: Economic growth modelling based on the augmented Solow-Swan model considering the special aspect ..	18
Grażyna Bojęć: New debt indicator vs. debt servicing costs in self-government units: Jelenia Góra county example.....	29
Dariusz Głuszczyk: Bank credits as a source of financing innovative activities of enterprises – an analysis by regions of Poland.....	40
Dariusz Głuszczyk: Technology credit as an instrument of support to small and medium-sized enterprises – an analysis by regions of Poland.....	52
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Changes in factors of tourism entities location	63
Marek Kiczek: Changes of the participation level of own communes income in the total income of Podkarpackie Voivodeship communes in 2006, 2012.....	74
Renata Lisowska: Support for the development of small and medium-sized enterprises in marginalised areas provided by local government	84

Olga Ławińska: Effectiveness evaluation of co-financed European Union funds investment on the example of sewage treatment plant and sewage system in Kłomnice community in the years 2009-2012	95
Marek Obrębalski, Marek Walesiak: Territorial dimension of regional development policy in Lower Silesia region in 2014-2020	105
Katarzyna Przybyła: The level of technical infrastructure in Voivodeship cities in Poland	115
Adam Przybyłowski: Regional economy in the context of sustainable transport measurement	124
Małgorzata Sej-Kolasa, Mirosława Sztemberg-Lewandowska: The application of multiple group analysis in labour market analysis of regions	133
Małgorzata Sej-Kolasa, Mirosława Sztemberg-Lewandowska: The ways of outlining the centers of regions for the purposes of spatial analyses	145
Alicja Sekuła, Beata A. Basińska: Why are not subsidies developmental? An attempt to identify the reasons of the lack of influence on investment expenditures	157
Elżbieta Sobczak: Harmonious smart growth of voivodeships in Poland	168
Roman Sobczak: Diversity of human resources in science and technology in the European Union countries	179
Wioleta Sobczak, Lilianna Jabłońska, Lidia Gunerka: Structural changes in horticultural production in the Mazovian Voivodeship in the light of the national agricultural census	189
Danuta Strahl, Andrzej Sokółowski: The proposal of methodological approach to the assessment of relations between smart growth and vulnerability to economic crisis at the regional level	200
Agnieszka Stacherzak, Maria Heldak, Jan Kazak: Financial burden of municipalities with the costs of roads development	212
Artur Stec: The relationship between tourist function and expenditure on tourism in cities with county rights in the Podkarpackie Voivodeship in 2008-2012	222
Aldona Standar: The development of water supply and sewerage system in rural areas of the Great Poland Voivodeship after Polish accession to the European Union	234
Justyna Weltrowska, Wojciech Kisiał: Areas of concentration of poverty in the city's spatial structure (the case study of Poznań)	245
Wioletta Wierzbicka: Innovative potential of Polish regions – taxonomic analysis	256
Justyna Wilk: Symbolic data in the analysis of regional diversification of economic situation	269
Dariusz Zawada: Identification and assessment of utility values of the cities – case study of Jelenia Góra and Legnica	281
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Applying multidimensional analysis to assess the development of local housing property markets on the basis of voivodeship cities	293

Marek Obrębalski, Marek Walesiak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

TERYTORYALNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU REGIONALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W LATACH 2014-2020

Streszczenie: Region dolnośląski charakteryzuje się wieloma dysproporcjami rozwojowymi. Dotyczą one właściwie wszystkich sfer funkcjonowania: gospodarki, poziomu warunków bytowych lokalnych społeczności, infrastrukturalnego wyposażenia itd. Wobec obserwowanych wewnątrzregionalnych dysproporcji niezbędne staje się prowadzenie efektywnej polityki spójności gospodarczej i społecznej w pełni wpisanej w politykę regionalną kraju i Unii Europejskiej. Realizacja polityki spójności w regionie odbywać się będzie m.in. poprzez wdrażanie RPO na lata 2014-2020, którego cele i priorytety z jednej strony są spójne z wojewódzką strategią rozwoju, a z drugiej – wpisują się w cele długookresowych strategii rozwoju kraju oraz Strategii Europa 2020.

Słowa kluczowe: polityka spójności, polityka regionalna, dysproporcje rozwojowe, regionalny program operacyjny, absorpcja funduszy unijnych.

DOI: 10.15611/pn.2014.331.09

1. Wstęp

Polityka regionalna poszczególnych krajów Unii Europejskiej, w tym także Polski, jest ściśle powiązana ze strategicznymi priorytetami integrującej się Europy. Jest ukierunkowana na szeroko rozumiany rozwój regionalny. Jego kompleksowa identyfikacja jest jednak zagadnieniem skomplikowanym i wielce złożonym. Stąd też w rozważaniach teoretycznych i praktycznych rozwój regionalny utożsamiany jest przede wszystkim [Obrębalski 2006, s. 26]:

- ze wzrostem relatywnego znaczenia regionu w układzie kraju,
- ze wzrostem efektywności gospodarowania (optymalizacją warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych),
- z poprawą poziomu życia mieszkańców,
- z niwelacją różnicowania wewnątrzregionalnego oraz międzyregionalnego,
- z podnoszeniem konkurencyjności regionów.

Wielość i różnorodność procesów zachodzących w regionalnym układzie terytorialnym oraz złożona istota rozwoju regionalnego sprawiają, że istnieje także wiele

czynników oddziałujących na tenże rozwój. Jednym z nich, o multipolaryzacyjnym charakterze, są zasoby finansowe, których skala wzrasta między innymi dzięki funduszom unijnym alokowanym przestrzennie m.in. w ramach regionalnych programów operacyjnych. Stąd też celem artykułu jest ukazanie uwarunkowań i propozycji metodyki podziału środków finansowych przyznanych województwu dolnośląskiemu na realizację RPO w latach 2014-2020 z uwzględnieniem wewnątrzregionalnych dysproporcji rozwojowych.

2. Dysproporcje rozwojowe regionu dolnośląskiego – identyfikacja obszarów strategicznej interwencji

Jedną z najważniejszych przesłanek prowadzenia polityki regionalnej poszczególnych województw kraju (w tym także dolnośląskiego) jest wewnętrzne przestrzenne zróżnicowanie poziomu ich rozwoju społecznego i gospodarczego. Dążenie zatem do redukcji różnic poziomu rozwoju gospodarczego, jakości życia lokalnych społeczności oraz wyrównania możliwości rozwojowych poszczególnych części województw jest istotnym celem polityki regionalnej prowadzonej przez władze samorządowe.

Region dolnośląski charakteryzuje się wieloma dysproporcjami rozwojowymi. Dotyczą one właściwie wszystkich sfer funkcjonowania: gospodarki, poziomu warunków bytowych lokalnych społeczności, infrastrukturalnego wyposażenia itd. Wobec obserwowanych wewnątrzregionalnych dysproporcji niezbędne staje się prowadzenie efektywnej polityki spójności gospodarczej i społecznej w pełni wpisanej w politykę regionalną kraju i Unii Europejskiej.

Wyraźne dysproporcje rozwojowe widoczne są choćby odnośnie do poziomu PKB przypadającego na 1 mieszkańca w poszczególnych podregionach województwa dolnośląskiego (tab. 1).

W latach 2000-2011 widoczne są wyraźnie symptomy rozwoju poszczególnych podregionów województwa dolnośląskiego, co ujawnia zwłaszcza wartość produktu krajowego brutto na mieszkańca, liczonego według parytetu siły nabywczej (PPS). Ogólnie biorąc, poziom PKB *per capita* w regionie zwiększył się w latach 2000-2011 z 50 do 74% średniego poziomu notowanego w krajach Unii Europejskiej. Jednakże poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie wałbrzyskim w roku 2011 wynosił jedynie 48%, a w jeleniogórskim osiągał tylko 52% średniej w krajach Unii Europejskiej. To wyraźnie mniej aniżeli w podregionie legnicko-głogowskim (121% średniej UE) i we Wrocławiu (99% średniej dla 27 krajów Unii Europejskiej).

W 2011 roku poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie jeleniogórskim osiąga jedynie 70,9% średniego poziomu notowanego w województwie. Najwyższy w tym zakresie poziom dotyczy podregionu legnicko-głogowskiego, tj. 164,2% średniego poziomu w regionie. Nieco w tyle pozostaje Wrocław (134,4%) i podregion wrocławski (81,8%), a najgorzej wypada podregion wałbrzyski (65,4%).

Tabela 1. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w podregionach województwa dolnośląskiego (w % całej Unii Europejskiej) w latach 2000-2011

Wyszczególnienie	2000	2002	2004	2006	2008	2011	Zmiany w latach 2000-2011 w pkt % (+; =; -)
Polska	48	48	51	52	56	65	+17
Dolnośląskie	50	50	51	55	61	74	+24
Podregion jeleniogórski	42	40	40	40	44	52	+10
Podregion legnicko-głogowski	63	60	68	89	87	121	+58
Podregion wałbrzyski	37	38	40	41	43	48	+11
Podregion wrocławski	37	39	40	40	49	60	+23
Podregion miasto Wrocław	72	73	72	74	85	99	+27

^a – według standardu siły nabywczej – PPS.

Źródło: EUROSTAT.

Biorąc pod uwagę regionalne dysproporcje rozwojowe w uchwalonej przez Sejmik Województwa w dniu 28 lutego 2013 roku Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wyróżniono 12 obszarów interwencji będących strefami występowania specyficznych zjawisk lub procesów, a także problemów gospodarczych czy społecznych oraz konfliktów przestrzennych. Są to:

- 1) wrocławski obszar metropolitalny,
- 2) legnicko-głogowski okręg przemysłowy,
- 3) ziemia kłodzka,
- 4) ziemia dzierzoniowska,
- 5) aglomeracja wałbrzyska,
- 6) aglomeracja jeleniogórska,
- 7) Worek Turossowski,
- 8) Kraina Baryczy i Wzgórz Trzebnickich – północne tereny województwa, związane z Doliną Baryczy,
- 9) obszar transgraniczny – tereny leżące wzdłuż zachodniej i południowej granicy regionu,
- 10) autostrada nowej gospodarki – pasmo logistyczne obejmujące obszary w zasięgu oddziaływania istniejących i planowanych autostrad i dróg ekspresowych,
- 11) obszar rolniczy – obejmuje głównie Nizinę Śląską i Przedgórze Sudeckie,
- 12) dolina Odry – tereny położone nad rzeką Odrą.

Wobec tych obszarów samorząd województwa będzie mógł podejmować działania interwencyjne, mające na celu rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, pobudzenie rozwoju oraz wspieranie w sferach wymagających publicznej pomocy.

Stąd też logiczną konsekwencją tych dysproporcji wynikającą z konieczności realizacji polityki spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej Dolnego Śląska

powinna być odpowiednia alokacja środków finansowych. Z pewnością nie wprost proporcjonalna do przestrzennego rozmieszczenia ludności, co jedynie wspierałoby utrwalanie istniejących różnic rozwojowych, lecz ukierunkowana na obszary problemowe pod różnymi względami. Jedynie taka polityka władz regionu może przyczynić się do ograniczenia, a być może nawet likwidacji dysproporcji rozwojowych. I temu właśnie winien być podporządkowany Regionalny Program Operacyjny.

3. Polityka spójności społeczno-gospodarczej województwa dolnośląskiego w świetle dokumentów strategicznych

Polityka spójności regionu dolnośląskiego jest ściśle powiązana ze strategicznymi priorytetami wyznaczonymi przez Unię Europejską oraz Polskę.

Polityka spójności nabiera szczególnego znaczenia w kontekście dążenia Unii Europejskiej do realizacji celów przyjętej w dniu 17 czerwca 2010 r. przez Radę Europejską Strategii Europa 2020 będącej wieloletnim ukierunkowaniem krajów i regionów na inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

W wymiarze krajowym natomiast dokumentami o szczególnym znaczeniu dla polityki regionalnej i terytorialnej spójności są:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) [*Polska 2030...* 2013];
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK) [*Strategia Rozwoju Kraju ...* 2012];
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR) [*Krajowa Strategia ...* 2010].

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030 jest nadrzędną wieloletnią strategią rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Wraz ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 tworzą przesłanki dla przygotowywania dziedzinowych i regionalnych programów operacyjnych, a także rządowych i samorządowych programów rozwoju.

Strategie rozwoju poszczególnych województw, w tym także dolnośląskiego, winny wykazywać zgodność z założeniami i ustaleniami wymienionych wyżej strategicznych dokumentów.

Celem nadrzędnym Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020 jest „Nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku” [*Strategia rozwoju województwa ...* 2013, s. 24]. Cel ten integruje zatem trzy sfery funkcjonowania regionu, a mianowicie gospodarczą, społeczną oraz przestrzenną (środowiskową). Jego osiągnięcie możliwe będzie poprzez realizację wielu przedsięwzięć ujętych w ramach ośmiu celów szczegółowych, a mianowicie, takich jak:

- 1) rozwój gospodarki opartej na wiedzy;
- 2) zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej;
- 3) wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP;

- 4) ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa;
- 5) zwiększenie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 6) wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników;
- 7) włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia;
- 8) podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

Cele Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego odnoszą się do perspektywy roku 2020. W skali operacyjnej, tj. w latach 2014-2020, ich osiągnięciu służyć będzie m.in. realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego. Dlatego też cel główny RPO zbieżny jest z celem nadrzędnym strategii rozwoju województwa dolnośląskiego.

Cel główny RPO na lata 2014-2020 został wymownie i prorozwojowo określony jako „Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju” [*Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego...* 2014, s. 20-21]. Tak ujętemu celowi podporządkowano dziesięć dziedzinowych osi priorytetowych:

- 1) Przedsiębiorstwa i innowacje;
- 2) Technologie informacyjno-komunikacyjne;
- 3) Gospodarka niskoemisyjna;
- 4) Środowisko i zasoby;
- 5) Transport;
- 6) Infrastruktura spójności społecznej;
- 7) Infrastruktura edukacyjna;
- 8) Rynek pracy;
- 9) Włączenie społeczne;
- 10) Edukacja.

Przygotowana przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego propozycja podziału kwoty ponad 2,2 mld EUR (prawie 9,4 mld zł; 3220 zł na mieszkańca regionu, czyli ok. 460 zł rocznie) na lata 2014-2020 na poszczególne osie priorytetowe nie budzi większych wątpliwości. Zdecydowanie bardziej wzbudzają je natomiast zasady alokacji środków finansowych.

4. Alokacja środków finansowych w ramach RPO a spójność terytorialna regionu dolnośląskiego

Wprawdzie ukierunkowanie sektorowe (dziedzinowe) ma być głównym sposobem realizacji RPO, to jednak w interesie efektywnej realizacji polityki spójności oraz przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego choćby subregionu jeleniogórskiego i wałbrzyskiego leży dokonanie zmiany planowanych zasad wyboru projektów i alokacji środków finansowych. Konieczne jest zatem uwzględnianie nie tylko poszczególnych osi priorytetowych, lecz przede wszystkim poszczególnych części Dolnego Śląska przez wdrożenie ukierunkowanych przestrzennie preferencji w przyznawaniu środków finansowych w ramach RPO. Jedynie w ten sposób można zmniejszyć wewnątrzregionalne dysproporcje rozwojowe.

Od 2000 roku przy alokacji terytorialnej środków finansowych budżetu Unii Europejskiej na poziomie państw i regionów szczebla NUTS 2 obowiązuje tzw. algorytm berliński uwzględniony przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego m.in. przy podziale środków na poszczególne województwa na lata 2014-2020. Algorytm ten uwzględnia trzy kryteria:

- liczbę mieszkańców (x_{i1}),
- poziom PKB na jednego mieszkańca (x_{i2}),
- poziom (stopę) bezrobocia (x_{i3}).

Propozycją w tym zakresie jest zatem podział kwoty przewidywanej na dofinansowanie wszystkich projektów w ramach RPO według wymienionych trzech zmiennych, nadając im przy tym zróżnicowane wagi, a mianowicie:

x_{i1} – liczba ludności – waga 0,50;

x_{i2} – poziom PKB *per capita* – waga 0,25;

x_{i3} – stopa bezrobocia – waga 0,25.

Potencjał demograficzny każdej jednostki terytorialnej wywiera istotny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych, a także współdecyduje o dynamice przyszłościowego rozwoju określonego obszaru. Stymuluje między innymi rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, stopień aktywności zawodowej. Mimo swych niedoskonałości, PKB w zestawieniu z liczbą ludności jest powszechnie stosowanym miernikiem poziomu regionalnego i lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego. Bezrobocie natomiast jest wieloaspektowym problemem, a jego natężenie jest zróżnicowane w układzie jednostek terytorialnych regionu dolnośląskiego.

Ze względu na to, że w badanym zbiorze zmienne mają niejednorodną preferencję z punktu widzenia terytorialnej alokacji środków finansowych RPO (pierwsza i trzecia zmienna to stymulanty, a druga jest destymulantą) zachodzi potrzeba ujednoczenia charakteru zmiennych. Przez ujednoczenie charakteru zmiennych rozumie się takie przekształcenie każdej zmiennej, że dla każdych dwóch obserwacji x_{ij} , x_{kj} j -tej zmiennej odnoszących się do obiektów A_i , A_k ¹

$$(x_{ij} > x_{kj}) \Rightarrow A_i \succ A_k, \quad (1)$$

gdzie: $\succ$ – dominacja obiektu (podregionu) A_i nad obiektem (podregionem) A_k ;
 x_{ij} , x_{kj} – wartość j -tej zmiennej dla i -tego, k -tego obiektu (podregionu).

Zatem ujednoczenie charakteru zmiennych polega na przekształceniu wszystkich zmiennych na stymulanty.

Ze względu na to, że zmienna x_{i2} jest mierzona na skali ilorazowej (zbiór możliwych wartości tej zmiennej zależy do zbioru liczb rzeczywistych dodatnich), transformacja destymulanty x_{i2}^D na stymulantę zostanie przeprowadzona zgodnie z formułą:

$$x_{i2} = b(x_{i2}^D)^{-1} \quad (b > 0), \quad (2)$$

¹ Wzory (1)-(4) zaczerpnięto z pracy [Walesiak 2011, s. 16-22].

gdzie: x_{i2}^D – wartość destymulanta zaobserwowana w i -tym obiekcie (podregionie);
 b – stała przyjmowana arbitralnie (przyjęto $b = \min_i \{x_{i2}^D\}$).

Uzyskana stymulanta będzie mierzona na skali ilorazowej.

Ze względu na to, że analizowane zmienne mają różne miana oraz rzędy wielkości, zachodzi potrzeba doprowadzenia ich do porównywalności poprzez transformację normalizacyjną. Z punktu widzenia celu badania wykorzystane zostanie następujące przekształcenie ilorazowe:

$$z_{ij} = x_{ij} / \sum_{i=1}^n x_{ij}, \quad (3)$$

gdzie: $x_{ij}(z_{ij})$ – wartość (znormalizowana wartość) j -tej zmiennej dla i -tego obiektu (podregionu).

Wartości znormalizowane zgodnie z formułą (3) spełniają dwa warunki:

$$z_{ij} \in (0; 1), \quad \sum_{i=1}^n z_{ij} = 1. \quad (4)$$

Podział środków unijnych pomiędzy podregiony województwa dolnośląskiego może zatem zostać przeprowadzony zgodnie z formułą:

$$z_i = (w_1 z_{i1} + w_2 z_{i2} + w_3 z_{i3}) \cdot F, \quad (5)$$

gdzie: z_i – kwota unijnych środków finansowych alokowana do i -tego obiektu (podregionu); F – łączna kwota unijnych środków finansowych RPO do podziału w województwie (regionie); $w_1 = 0,50$, $w_2 = 0,25$, $w_3 = 0,25$ – wagi dla poszczególnych kryteriów (zmiennych); z_{ij} – znormalizowana wartość j -tego kryterium (zmiennej) opisującego i -ty podregion.

Na podstawie przedstawionej metodyki² dokonano podziału środków finansowych w ramach RPO według wskazanych kryteriów (zmiennych) dla każdego z pięciu podregionów województwa dolnośląskiego. Tę finansową alokację prezentuje tab. 2.

Biorąc pod uwagę istniejące dysproporcje rozwojowe regionu dolnośląskiego, struktura przestrzenna podziału środków finansowych w ramach RPO na lata 2014-2020 powinna przedstawiać się następująco:

- podregion wałbrzyski – 581 370 tys. EUR (tj. ponad 2,4 mld zł, czyli 25,84% łącznej kwoty wsparcia finansowego w ramach RPO dla regionu);
- podregion jeleniogórski – 508 874 tys. EUR (tj. ponad 2,1 mld zł, czyli 22,61% ogólnej kwoty RPO dla regionu);
- podregion wrocławski – 452 153 tys. EUR (20,09%);

² Obliczenia przeprowadzono z wykorzystaniem programu R.

Tabela 2. Propozycja terytorialnej alokacji środków finansowych RPO dla województwa dolnośląskiego na lata 2014-2020

Wyszczególnienie	Ludność (31.12.2013)		PKB na 1 M (2011)			Stopa bezrobocia (31.12.2013)		Alokacja RPO według wzoru (5)	
	osoby	w %	w PLN	region = 100	UE = 100 ^a	w %	region = 100	w mln EUR	w %
Województwo dolnośląskie	2 909 997	100,0	44 961	100,0	74	13,2	100,0	2 250,400	100,0
Podregion jeleniogórski	576 219	19,80	31 892	70,9	52	17,7	134,09	508,874	22,61
Podregion legnicko-głogowski	453 306	15,58	73 822	164,2	121	13,1	99,24	342,693	15,23
Podregion wałbrzyski	673 860	23,16	29 391	65,4	48	20,5	155,30	581,370	25,84
Podregion wrocławski	574 545	19,74	36 777	81,8	60	13,1	99,24	452,153	20,09
Podregion Miasto Wrocław	632 067	21,72	60 425	134,4	99	5,6	42,42	365,310	16,23

^a – według standardu siły nabywczej – PPS.

Źródło: opracowanie własne.

- miasto Wrocław – 365 310 tys. EUR (16,23%);
- podregion legnicko-głogowski – 342 693 tys. EUR (15,23%).

Ogólnie ujmując, kompleksowe wdrażanie działań poszczególnych priorytetów RPO przyczynić się powinno do wzrostu jakości życia mieszkańców regionu, poprawy stanu środowiska oraz wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności gospodarczej. Zmniejszyć się przy tym winien dystans dzielący Dolny Śląsk od innych regionów Polski i krajów Unii Europejskiej oraz różnice występujące wewnątrz regionu, zwłaszcza pomiędzy poszczególnymi subregionami oraz ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi.

5. Instrumenty zintegrowanego podejścia terytorialnego w regionie dolnośląskim

Regionalna polityka zrównoważonego rozwoju uwzględniająca wzrost wieloaspektowej spójności województwa dolnośląskiego w latach 2014-2020 realizowana będzie ponadto przez następujące instrumenty: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), Kontrakt Dolnośląski oraz Zrównoważony Rozwój Miast [*Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego...* 2014, s. 184-186].

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to instrument ukierunkowany na rozwój i integrację obszarów funkcjonalnych większych miast, stanowiących ośrodki regio-

nalne i subregionalne o znaczącym potencjale społeczno-gospodarczym. Instrument ZIT w województwie dolnośląskim dotyczyć będzie obszaru funkcjonalnego miasta Wrocław, a także obszarów funkcjonalnych Wałbrzycha i Jeleniej Góry. Dobór celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych do realizacji z wykorzystaniem instrumentu ZIT uzależniony będzie od zdiagnozowanych wyzwań rozwojowych poszczególnych obszarów funkcjonalnych miast oraz możliwości udzielania wsparcia finansowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.

Kontakt Dolnośląski będzie zaś instrumentem wdrażania RPO na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020. Obejmie on obszary współpracujących ze sobą (na bazie zawartych porozumień) jednostek samorządu terytorialnego. Realizacja Kontraktu Dolnośląskiego będzie możliwa na obszarach wskazanych w regionalnej strategii rozwoju, w tym na 12 obszarach interwencji. Interwencja w ramach kontraktu oparta będzie na zidentyfikowanych wspólnych celach rozwojowych i wspólnych przedsięwzięciach o znaczeniu ponadlokalnym.

Zrównoważony Rozwój Miast to natomiast instrument ukierunkowany przede wszystkim na wspieranie obszarów zdegradowanych i wymagających rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej. W ramach tego instrumentu finansowane będą między innymi przedsięwzięcia mające na celu adaptację przestrzeni miejskich do pełnienia nowych funkcji, poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost aktywności zawodowej oraz ożywienie społeczno-gospodarcze miejskiego obszaru funkcjonalnego.

Wskazać należy, iż na wdrażanie przedstawionych instrumentów zintegrowanego podejścia terytorialnego w regionie dolnośląskim w latach 2014-2020 planuje się przeznaczyć 765 mln EUR, tj. prawie 3,2 mld zł.

6. Zakończenie

W polityce rozwoju i spójności regionu dolnośląskiego do roku 2020 szczególnie istotne będzie pełniejsze wykorzystanie endo- i egzogenicznego potencjału regionalnych i subregionalnych ośrodków miejskich. Niezbędne będzie zatem dalsze wspomaganie rozwoju funkcji metropolitalnych (w tym naukowych, edukacyjnych i kulturalnych) największych miast regionu, rozbudowa infrastruktury technicznej zwiększającej ich atrakcyjność inwestycyjną oraz połączenie tych ośrodków miejskich siecią dróg ekspresowych, co będzie z jednej strony wspierało konkurencyjność poszczególnych subregionów, a z drugiej będzie wpływało na zwiększenie szybkości dyfuzji procesów rozwojowych. Służyć będzie temu odpowiednia alokacja środków finansowych w ramach RPO na lata 2014-2020 uwzględniająca nie tylko poszczególne osie priorytetowe, ale i przestrzenne dysproporcje rozwojowe.

Wprowadzie w krajowej scenarii gospodarczej i społecznej region dolnośląski prezentuje się dość korzystnie, lecz od lat niepokoją znaczne niejednokrotnie wewnątrzregionalne różnice. Zmniejszenie dystansu dzielącego region dolnośląski i Unię Europejską to z pewnością jedno z wyzwań dla polityki regionalnej na naj-

bliższe lata. Wygląda na to, iż kolejnym – równie ważnym – jest także niwelowanie wewnątrzregionalnych dysproporcji rozwojowych i tym samym zwiększenie stopnia gospodarczej, społecznej i przestrzennej spójności województwa dolnośląskiego.

Literatura

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony – miasta – obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, lipiec 2010.
- Obrębalski M., *Mierniki rozwoju regionalnego*, [w:] *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2006.
- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, styczeń 2013.
- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa dolnośląskiego 2014-2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, kwiecień 2014.
- R Development Core Team (2014), *R: A language and environment for statistical computing*, R Foundation for Statistical Computing, Vienna, URL <http://www.R-project.org>.
- Strategia Rozwoju Kraju 2020*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, wrzesień 2012.
- Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego 2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2013.
- Walesiak M., *Uogólniona miara odległości GDM w statystycznej analizie wielowymiarowej z wykorzystaniem programu R*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2011.

TERRITORIAL DIMENSION OF REGIONAL DEVELOPMENT POLICY IN LOWER SILESIA REGION IN 2014-2020

Summary: The region of Lower Silesia presents numerous developmental disproportions. They basically refer to all spheres of functioning: economy, level of local community living standards, infrastructural equipment, etc. Having observed the intraregional disproportions it seems indispensable to run effective policy of social and economic cohesion closely related to national regional policy and that of the European Union. The implementation of cohesion policy in the region will be carried out by means of the Regional Operational Programme realization for Lower Silesia region in the years 2014-2020, which objectives and priorities are on one hand coherent with the regional strategy of development and on the other are ingrained in the objectives of long-termed national strategies of development and Strategy Europa 2020.

Keywords: cohesion policy, regional policy, developmental disproportions, regional operational programme, EU funds absorption.